

ԱՊԱԳԻՆՅ

ԽՊ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2414 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 11 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2023
• VOL. XLIII, NO 2414 • 11 DECEMBRE 2023 • MONDAY, 11 DECEMBER 2023

Entrusted for over 25 years

Journey Home™ coverage included with new pre-arrangement contracts* (\$595 value)

www.komitas.ca (514) 331-0400

ԶԱՆԱՐՈՎԱ. «ԻՍՐԱՅԷԼԻՆ ԿՈՉ Կ'ՈՒՂՂԵՆՔ՝ ԵՒՐՈՒՄԱԳՆԵՄԻ ՀԻՆ ԲԱՂԱՔԻՆ ՄԵՋ ՊՏՆՈՒՈՂ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԵԶՆԵՐՈՒ» ԽՆԴԻՐԻՆ ԱՐԴԱՐ ԼՈՒԾՈՒՄ ԱՊԱՀՈՎԵԼՈՒ»

Ռուսիան չափազանց մտահոգուած է այն տեղեկութեան նկատմամբ, որ Երուսաղէմի մէջ յաճախակի դարձած են քրիստոնէայ համայնքի ներկայացուցիչներուն նկատմամբ սադրանքները: Այս մասին մամուլը ասուլիսի ընթացքին յայտարարած է Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան բանբեր Մարիա Զախարովա:

«Մասնաւորաբար ուշադրութիւն դարձուցած ենք հակամարտային կացութեան, որ ստեղծուած է Երուսաղէմի շին քաղաքին մէջ գտնուող «Հայկական պարտէզներու» («Կովետրու Պարտէզ», «Ա.») շուրջ: Անկախ դատական գործի առարկայ դարձած է Երուսաղէմի Հայոց պատրիարքարանի եւ իսրայէլեան կազմակերպութիւններէն մէկուն միջեւ:

Շար. - էջ 10

ՀՀ ԵՒ ԻՐԱՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲՆՆԱՐԿԱԾ ԵՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԵՋ ԻՐԱՆԱԿԱՆ ԱՌԵՏՈՒՐԻ ԿԵՂՈՆ ԲԱՆԱԼՈՒ ՄԻՏԸ

ՀՀ առեւտրական նախարարի տեղակալ Նարեկ Տրեանը Թեհրան կատարած այցի ընթացքին հանդիպած է ԻԻՀ արդիւնաբերութեան, հանքերու եւ առեւտրի նախարարի տեղակալ, ԻԻՀ առեւտրի զարգացման կազմակերպութեան տնօրէն Մեհրի Զեյնաւիի հետ: Հանդիպումին ներկայ գտնուած են Նաե ԻԻՀ-եան ՀՀ արտակարգ եւ լիազօր դեսպան Արսէն Աազեանը եւ ԻԻՀ-եան մէջ ՀՀ առեւտրական կցորդ Վարդան Կոստանեանը:

Հանդիպման ժամանակ կողմերը կարեւորած են երկկողմ առեւտրատնտեսական յարաբերութիւններու զարգացումը եւ քննարկած են այն ուղիները, որոնց շնորհիւ հնարաւոր կ'ըլլայ առեւտրաշրջանառութեան ծաւալները հասցնել մինչեւ 3 մլրդ տոլարի:

Քննարկուած թեմաներու կարգին եր Նաե Հայաստանի մէջ իրանական ապրանքներու առեւտրի կեդրոնի մը բացման վերաբերող հարցեր:

Սոյն այցի ժամանակ Նարեկ Տրեանը հանդիպած է Նաե ԻԻՀ գործակցութեան, աշխատանքի եւ ընկերային բարեկեցութեան նախարարի տնտեսական եւ ընկերային հարցերով տեղակալ Ալիռեզա Ասգարեանի հետ:

Հանդիպման ընթացքին քննարկած են համատեղ արտադրութիւններ հիմնելու, ինչպէս նաեւ՝ անցեալին ձեռք բերուած պայմանաւորութիւններու ընթացքին առնչուող հարցեր:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԱՏՐՊԵՅՃԱՆԻ ՀԱՄԱՏԵՂ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ. «ԱՏՐՊԵՅՃԱՆԸ ԱԶԱՏ Կ'ԱՐՁԱԿԵ 32 ՀԱՅ ԶԻՆՃԱՌԱՅՈՂՆԵՐՈՒ»

Հայաստանի Հանրապետութեան վարչապետի աշխատակազմը եւ Ատրպէյճանի Հանրապետութեան նախագահի վարչակազմը համատեղ յայտարարութիւն տարածած են:

Ինչպէս «Արմէնփրէս»-ին տեղեկացուցած են ՀՀ վարչապետի աշխատակազմէն, յայտարարութեան մէջ նշուած է. «Հայաստանի Հանրապետութիւնը եւ Ատրպէյճանի Հանրապետութիւնը համակարծիք են, որ տարածաշրջանի մէջ վաղուց սպասուած խաղաղութեան հասնելու պատմական հնարաւորութիւն կայ: Երկու պետութիւնները կը վերահաստատեն ինքնիշխանութեան եւ տարածքային ամբողջականութեան սկզբունքներու յարգման հիման վրայ յարաբերութիւնները կարգաւորելու եւ խաղաղութեան պայմանագրի կնքմանը հասնելու իրենց մտադրութիւնը:

Հայաստանի Հանրապետութեան վարչապետի աշխատակազմի եւ Ատրպէյճանի Հանրապետութեան նախագահի վարչակազմի միջեւ բանակցութիւններու արդիւնքով պայմանաւորութիւն ձեռք բերուած է երկու պետութիւններու միջեւ վստահութեան կառուցման ուղղութեամբ շոշափելի քայլեր ձեռնարկելու մասին:

Առաջնորդուելով մարդասիրութեան արժէքներով, եւ որպէս բարի կամքի դրսեւորում, Ատրպէյճանի Հանրապետութիւնն ազատ կ'արձակէ 32 հայ զինծառայողներու:

Հայաստանի Հանրապետութիւնն իր հերթին, առաջնորդուելով մարդասիրութեան արժէքներով, եւ որպէս բարի կամքի դրսեւորում, ազատ կ'արձակէ 2 ատրպէյճանցի զինծառայողներու:

Որպէս բարի կամքի քայլ՝ Հայաստանի Հանրապետութիւնը իր աջակցութիւնը կը յայտնէ ՄԱԿ-ի Կլիմայի փոփոխութեան մասին շրջանակային համագումարի Մասնակիցներու համագումարի 29-րդ նստաշրջանը («COP29») հիւրընկալելու նպատակով Ատրպէյճանի Հանրապետութեան ներկայացուցած յայտին եւ կը հանէ իր թեկնածութիւնը: Հայաստանի Հանրապետութիւնը եւ Ատրպէյճանի Հանրապետութիւնը յոյս կը յայտնեն, որ Արեւելեան Եւրոպայի խումբի միւս պետութիւնները նոյնպէս կ'աջակցին հիւրընկալելու նպատակով Ատրպէյճանի Հանրապետութեան ներկայացուցած յայտին: Որպէս բարի կամքի քայլ՝ Ատրպէյճանի Հանրապետութիւնը իր աջակցութիւնը կը յայտնէ Արեւելեան Եւրոպայի խումբի «COP»-ի գրասենեակին անդամակցելու համար առաջադրուած՝ Հայաստանի Հանրապետութեան թեկնածութեան:

Հայաստանի Հանրապետութիւնը եւ Ատրպէյճանի Հանրապետութիւնը կը շարունակեն իրենց քննարկումները վստահութեան կառուցման աւելի շատ միջոցառումներու իրականացման վերաբերեալ՝ մօտ ապագային կեանքի կոչելու համար, եւ կոչ կ'ընեն միջազգային հանրութեան աջակցելու իրենց ջանքերուն, որոնք կը նպաստեն երկու պետութիւններու միջեւ փոխադարձ վստահութեան կառուցման եւ դրական ազդեցութիւն կ'ունենան Հարաւային Կովկասի ողջ տարածաշրջանի համար:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ԱՐԲԱՆԵԱԿԸ՝ «ՀԱՅԱՍՏԱԹ-1», ԱՐՁԱԿՈՒԵՑԱՒ ՏԻԵՉԵՐԸ

Ուրբաթ՝ 1 Դեկտեմբեր 2023-ին, Երեւանի ժամանակով ժամը 22:18-ին Միացեալ Նահանգներու «Սփէյս-ԷՔՍ» ընկերութեան հրթիռով հայկական արտադրութեան «Հայասաթ-1» արբանեակը արձակուեցաւ տիեզերք:

Բարձր արհեստագիտութեան արդիւնաբերութեան ներկայացումով՝ «Հայասաթ-1» արբանեակը ստեղծուած է «Բազումք»-ի եւ Գիտական Նորարարութեան եւ կրթութեան կեդրոնին կողմէ:

Արբանեակը մշակած «Բազումք»-ը այս տարուան 7 Սեպտեմբերին Հայաստանի Հանրապետութեան պետական համապատասխան կառոյցին կողմէ ստացած էր տիեզերական գործունէութիւն իրականացնելու արտօնագիր:

103 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

ՅԱԿՈՒՄ ԱՄԵՏԻՔԵՆ

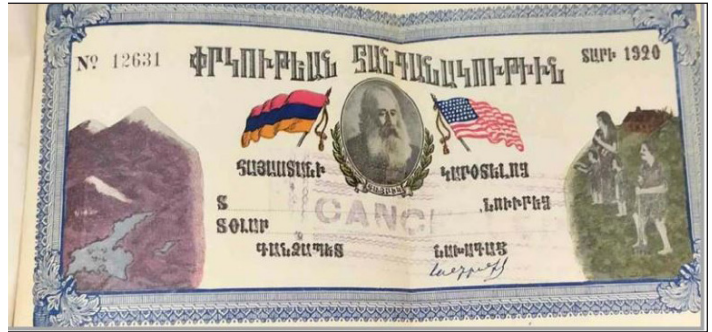
Բնաւ աւելորդ չէ, ընդհակառակն՝ երբեմն խիստ անհրաժեշտ է մեր երթի ընթացքին ետ նայիլ եւ ներկայի ու անցեալի միջեւ զուգահեռներ դիտարկել, իրենց նմանութիւններով ու հակասութիւններով, նախկին փորձառութիւններով, ներկայ, ընթացքի մէջ գտնուող խնդիրներուն աւելի ճիշդ եւ արդիւնատու լուծումներ տալու համար:

Նախորդ շաբաթ Ամերիկայի մէջ տեղի ունեցաւ «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի տարեկան մարաթոն-նուիրահաւաքը՝ ի խնդիր բռնագաղթի ենթարկուած արցախահայ մեր ազգակիցներու օգնութեան եւ Մայր հայրենիքի այլ կարիքներու բաւարարումին:

Ըստ Հիմնադրամի կեդրոնական գրասենեակի հաղորդագրութեան, նախնական տուեալներով այս տարի հանգանակուած գումարը կազմած է 8,4 միլիոն տոլար, որ, ինչպէս սովորաբար կը պատահի, խոստումներու հաւաքագրումէն ետք, իմ տպաւորութեամբ, թերեւ կըրնայ հասնիլ 9 միլիոնի...

Այս անգամ պիտի աշխատիմ խուսափիլ հանգանակուած գումարը զուգահեռել Հիմնադրամի 28 տարեան պատմութեան ընթացքին հաւաքուած գումարներուն հետ, որոնց մէջ առաւելագոյնը, անկասկած եւ հասկընալիօրէն, գրանցուած է 2020 թուականի 44-օրեայ պատերազմին ընթացքին եւ յետոյ՝ 170 միլիոն տոլար:

Փոխարէնը կ'ուզեմ համեմատութեան համար հիմք վերցնել 1920 թուականը՝ դժնդակ ժամանակաշրջան,

Երբ Մեծ Եղեռնէն մազապուրծ հարիւր հազարաւոր հայեր, մեծ մասամբ որբեր եւ այրիներ, Միջին եւ Մերձաւոր Արեւելքի երկիրներուն մէջ աստանդական դարձած՝ կարօտ էին հացի, պատսպարանի ու բժշկական խնամքի, վերջապէս՝ ամէն բանի, իսկ Հայկական Նորանկախ պետութեան ճակատագիրը՝ խիստ վտանգուած էր:

Այսօր, 103 տարի յետոյ, շատ քիչերը գիտեն, բացի պատմաբաններէն, որ Նոյն այդ թուականին Ամերիկայի տարածքին, ներառեալ Գանատան եւ Հարաւային Ամերիկայի մի քանի երկիրներ, աննախադէպ եւ սրտառուչ հանգանակութիւն կազմակերպուած է Ջօրավար Անդրանիկի նախագահութեամբ, Փարիզի Ազգային պատկերակութեան եւ ՀԲԸՄիութեան նախագահ Պօղոս Նուպար փաշայի յանձնարարութեամբ:

1920-ի Յունուարէն մինչեւ 1921 Օգոստոս տեղի ունեցած հանգանակութեան մասնակցած են աւելի քան 13 հազար ամերիկահայեր, որոնց մէջ նաեւ ոչ հայ նուիրատուներ: Ընդհանուր ու վերջնական հաշուեկշիռը կազմած է 523,036 տոլար, որ ըստ Google-ի հաշուարկի՝ այսօրուան սակագոյցով կը կազմէ 7,8 միլիոն տոլար: Գումար՝ որ մասամբ, կարօտեալներու օգնութեան յատկացուած մասով, կրկնապատկուած է ամերիկեան Near East Relief բարեգործական կազմակերպութեան կողմէ, շնորհիւ պետական այդ կազմակերպութեան հետ փոփոք. Ա.Տ. Յակոբեանի ունեցած բարեկամական կապերուն: Այլ խօսքով, ընդհանուր գումարը այսօրուան չափանիշով անցած է 10 միլիոն տոլարի սահմանը:

Այս կապակցութեամբ, ինչպէս կ'ըսեն՝ երջանիկ զուգահիւսութեամբ, գրադարանիս մէջ գտայ «Պատուոյ գիրք. Փրկութեան Հանգանակութեան Հայոց Ամերիկայի, 1920-1921» վերնագրով գիրքը, որ հաշուետուողականութեան իմաստով բացառիկ նմոյշ մը կը կազմէ առ այսօր, լոյս տեսած՝ Պոստոն, 1921, «Երան» տպարանէն: 249 էջ ծաւալով այդ հաշուետուութիւնը, ուր մէկ առ մէկ նշուած են իւրաքանչիւր նուիրատուի, Նոյնիսկ եթէ ընդամենը 2 կամ 5 տոլար տուած է, անունը, մականունը եւ բնիկ որտեղացի ըլլալը, ուշագրաւ բազմաթիւ փաստեր ու տուեալներ ձգած է մեզի որպէս աւանդ թէ՛ կազմակերպչական, թէ՛ տեղեկատուական իմաստով, յատկապէս ինչ կը վերաբերի կազմակերպիչ յանձնախումբերու անդամներուն, մասնակից կազմակերպութիւններուն վերաբերեալ: Հայ

Առաքելական եկեղեցին, Հայ Աւետարանական եկեղեցին, ՀԲԸՄիութիւնը, Վերակազմեալ եւ Հայ Ազգային Ռամկավար կուսակցութիւնները, արտակարգ նուիրումով, գլխաւոր պատասխանատուութիւնը ստանձնած են Փրկութեան հանգանակութիւնը գլուխ բերելու, գումարները տեղ հասցնելու եւ յանձնաձեւու գործին մէջ: Անձամբ բացառիկ աշխատանք կատարեւ է Շարժումին կեդրոնական դէմքը՝ Ազգային հերոս Ջօր. Անդրանիկը՝ այցելելով շուրջ 35 քաղաք ու հայաշատ բնակավայր, երբեմն՝ ճառախօսներու ու երգիչներու ընկերակցութեամբ, ընդհանուրի համար ծախսելով ոչ աւելի քան 5000 տոլար...

Ու քանի որ գտարին հայկական չէր կրնար համարիլ մեծածաւալ այդ նախաձեռնութիւնը, եթէ չըլլային դասալքութիւնն ու այլախոհութիւնը, փրկութեան հանգանակութիւնը ունեցած է կարեւոր բացակայութիւններ՝ Հայ կաթոլիկ եկեղեցին, ՀՅԴաշնակցութիւնը եւ ՍԴ Հնչակեան կուսակցութիւնը: Առաջինը՝ հաւանաբար չոռմի պապին համաձայնութիւնը չունենալու, երկրորդը՝ ինչպէս միշտ՝ նախաձեռնութիւնը ինք չգլխաւորելու (հաւանաբար նաեւ Ջօրավարի հետ գժտուած ըլլալու) պատճառով, իսկ երրորդը՝ հանգանակիչ Կեդրոնական Մարմինի գրասենեակի ճամբան շփոթելու պատրուակով, հակառակ Ջօրավարին տուած իր խոստումին:

Այսուամենայնիւ, մերօրեայ չափանիշներով 103 տարի առաջ նախաձեռնուած այդ հանգանակութիւնը, որուն գումարներէն 175,440 տոլարը ուղարկուեւ է Հայաստանի Հանրապետութեան կառավարութեան, 109,170-ը՝ Կիլիկիոյ հայութեան, 103,600-ը՝ Կոստանդնուպոլսոյ պատրիարքութեան՝ կարօտեալներու ֆոնտին, 45,000-ը՝ ՀԲԸՄ-ի կարօտեալներու ֆոնտին, 21,000-ը՝ Պարսկահայոց դպրոցական պէտքերուն եւ 20,000-ը՝ Փարիզի Հայ Ազգ. Պատուիրակութեան, ուսանելի է եւ ընդօրինակելի:

Խօսքը չի վերաբերիր հանգանակուած գումարներուն եւ անոնց համեմատութեան, այլ՝ հաշուետու ըլլալու սկզբունքին, որուն յաճախ հաւատարիմ չէ եղած «Հայաստան» հիմնադրամը, որ տակաւին չէ ներկայացուցած 2020-ին հանգանակուած գումարներուն հաշուեկշիռը, նուիրատուներու մօտ, թերեւս անտեղի, կասկածներ յառաջացնելով:

Ասկէ առաջ հրապարակաւ յայտնած եմ այն կարծիքը, թէ ընդհանրապէս պէտք է փոխել «Հայաստան» հիմնադրամի ղեկավարման ձեւը եւ զայն դուրս բերել յաջորդական կառավարութիւններու տիրապետութեան տակէն եւ զայն վերածել office autonome (ինքնակառավարող) արհեստավարժ կառոյցի: Կառավարութեան դերը պէտք է սահմանափակուի ծրագիրներն ըստ իրենց առաջնահերթութեան ներկայացնելու պարտականութեամբ, առաջնորդուելով այն սկզբունքով, որ կառավարութիւնները միշտ վատ տնտեսավարողներ են:

Իսկ որպէս ընդհանուր դիտարկում այստեղ չէնք կըրնար չխոստովանիլ, որ սփիւռք ունեցող երկիրներու համեմատութեամբ, ինչպէս են լեհերը, սերպերը, իտալացիները եւ միւսները, տակաւին առանց խօսելու իրեաներու մասին, մեր հանգանակած գումարները պէտք է համարել ընդամենը խիղճի հանգստութեան համար տուրք, քան՝ հայրենիքի շէնացման կամ հզօրացման մասնակցութիւն:

Այսուհանդերձ՝ թեման կարելի չէ համարել սպառած. ողջունելի պիտի ըլլան ընթերցողներու առարկութիւններն ու տեսակէտները:

Երեւան
«Պայքար» շաբաթաթերթ

ՀՀ ԱԺ ՊԵՏԱԻՐԱԿԱՆ ՀԱՐՅԵՐՈՒ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ ԴԵՍ ԸՈՒԷԱՐԿԱԾ Է ԱՐՅԱԽԸ ԱՅԼ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԿԱԶՄԻ ՄԵՋ ՃԱՆՉԱԼԸ ԲՐԷԱԿԱՆԱՑՆՈՂ ՆԱԽԱԳԻԾԻՆ

Հայաստանի Հանրապետութեան ազգային ժողովի պետաիրական հարցերու մշտական յանձնաժողովի մեծամասնութիւնը դէմ քուէարկած է «Հայաքուէ» քաղաքացիական նախաձեռնութեան օրէնսդրական նախագիծին:

Նախագիծով կ'առաջարկուի քրեականացնել Հայաստանի Հանրապետութեան անունով Լեռնային Ղարաբաղը որբեւ այլ պետութեան կազմի մէջ ճանչնալը, ինչպէս նաեւ Հայոց Ցեղասպանութեան ճանաչումէն հրաժարիլը, ժխտելը:

Նախագիծին կողմ քուէարկած 26 դէմ՝ 57 պատգամաւոր:

ԱԶԱԳԵՅ
Շաբաթաթերթ

ABAKA

Hebdomadaire Arménien
Armenian Weekly ISSN 0382-9251

Publié par /Published by
Le Centre de Publication Tékéyan
825 rue Manogian, Saint-Laurent,
Québec H4N 1Z5

Tél: (514) 747-6680 • FAX: (514) 747-6162
e-mail: abaka@bellnet.ca
www.tekeyanmontreal.ca

Պատասխանատու խմբագիր՝
ՍԵՏԻՍ ՂԱԳՈՒՆԵՆ

Ծանուցումներու
նուիրատուութիւններու եւ
գրասենեակի պատասխանատու՝
ՍԱԼԲԻ ՄԱՐԿՈՍԵՆ

Թորոնթոյի պատասխանատու՝
ՄԱՏԱԸ Բ. ՄԱՍՈՒՐԵՆ

Canada
2nd Class \$80 (QC & ON)
1ère classe/first class \$150
U.S.A. 1st class (US) \$150
Autres pays/Other countries:
1st class (US)\$120
Per issue \$1.75
Dépôt légal: Bibliothèque du Québec

PM40015549R10945
TPS/GST - R119209294 • TVQ/PST #1006268699

Financé par le gouvernement du Canada
Funded by the Government of Canada

Canada

ՎԱՀԱՆ ԹԵՔԵԱՆԻ ՅՈՂՈՎԱԾՆԵՐԸ՝ ԵՌԱՅԱՏՈՐԵԱԿՈՒՄ

Թեքեան» կենտրոնում կայացաւ «Վահան Թեքեան»-ի երկերի եռահատոր ժողովածուի երկրորդ հատորի շնորհանդէպը: Գրքի հեղինակը բանասիրական գիտութիւնների թեկնածու, դոցենտ Վարդուի Դաթեանն է, ում գիտական ուսումնասիրութիւնների դաշտում Վահան Թեքեանն իր ուրոյն տեղն ունի:

Հատորեակների միջոցով բանաստեղծ, արձակագիր, ուսուցիչ եւ հասարակական գործիչ Վահան Թեքեանին ընթերցողը բացայայտում է նորովի որպէս հմուտ հրապարակագիր եւ խմբագիր:

Գրքի երկու հատորներն էլ տպագրուել են «Թեքեան կենտրոն» հիմնադրամի աջակցութեամբ: Երկրորդ հատորում թեքեանասէր ընթերցողին է ներկայացւում մեծ Հայի 1911-1920 թթ. գրած եւ մամուլում տպագրած յօդուածները (առաջին հատորն ընդգրկում էր 1901-1910 թթ.): Մամուլի տարբեր էջերից հաւաքուած եւ ժամանակագրական կարգով ներկայացուած յօդուածներն առանձին հատորներով ընթերցողին են ներկայացւում առաջին անգամ: Դրանք միաժամանակ բացայայտում են հայ ժողովրդի մաքառումների ճանապարհը, լինելիութեան փնտռուածքը, ազգափրկութեան համար մղուած ոգորումները, հայ եւ համաշխարհային գրական եւ մշակութային արժէքների գնահատումը:

«Լուսաբեր», «Արեւ», «Ժամանակ», «Հայրենիք», «Շիրակ», «Բիւզանդիոն», «Ոստան», «Յուսաբեր», «Ժողովուրդի Ձայն» եւ այլ հանդէսներ ու թերթեր Կ. Պոլսի ու արտասահմանեան մամուլում սփռուած է Թեքեանի հեղինակած հրապարակագրական ահռելի ժառանգութիւնը: Մամուլում նա հանդէս էր գալիս ստորագիր, երբեմն էլ անստորագիր յօդուածներով, յօդուածներ գրելու իր եռանդով եւ արդիւնաւետ խմբագրապետութեամբ նոր եւ թարմ լիցք էր հաղորդում թերթի բովանդակութեանը՝ այն դարձնելով բազմազան: Գրքի հեղինակը նշում է՝ անստորագիր խմբագրականները, որոնք տպագրուում էին «Ժողովուրդի Ձայն ժամանակի»-ի երկրորդ էջում, ենթարկուում էին ժամանակի խիստ գրաքննութեանը, երբեմն մասամբ, երբեմն ամբողջութեամբ ջնջուում էին գրաքննիչների կողմից եւ դառնում բանավէճերի առարկայ:

Նեղիակի կարծիքով Թեքեանի հրապարակագրութիւնն ասես իր ժամանակի խնդիրների մասին ընթերցողի հետ երկխօսութիւն լինի: «Լայնախոհ Վահան Թեքեանն անելի քան անսեթեւեթ էր իր ընթերցողի հետ: Նա թերթի եւ ընթերցողի միջեւ ամրացող նիւթական եւ բարոյական յարաբերութիւնները համարում է «առեւտուր», բարոյական առեւտուր՝ ընթերցողից առած ուժը նորից ընթերցողին վերադարձնելու պատասխանատուութեամբ, ոգին, ուղղութիւնը, գաղափարը համակրութեամբ փոխանակելու «շահախնդրութեամբ»:

«Թեքեան» կենտրոնի տնօրէն Արմէն Ծուլիկեանը կարեւորեց եռահատորեակի տպագրութիւնը եւ վստահեցրեց Թեքեանի հրապարակագրութիւնը զարմանալիօրէն այժմեական է, կարծես այսօր գրուած լինի «Նէնգ դրանում է Վահան Թեքեանի եւ այլ երեւելիների մեծութիւնը»: Արմէն Ծուլիկեանը շնորհակալութիւն յայտնեց Վարդուի Դաթեանին գաղափարը կեանքի կոչելու եւ հսկայածաւալ աշխատանքի համար ու յոյս յայտնեց, որ երրորդ հատորեակին թեքեանասէր ընթերցողը երկար չի սպասի:

Գրականագետ, բանասիրական գիտութիւնների

դոկտոր, փրօֆեսոր Արծրուն Աւագեանն իր խօսքում նշեց, որ եռահատորեակը յարգանքի տուրք է մեծ գրող Թեքեանի կատարած գործին, ապրած կեանքին եւ ծաւալուն աշխատանքին, որտեղ ամփոփուած են նախորդ դարավերջից մինչեւ իր մահը հայութեան երազանքները, վերընթացներն ու վարընթացները՝ դիտուած մտածող գեղագետի, բանաստեղծի հոգով ու սրտով:

«Վահան Թեքեանը կարողացաւ ստեղծել այնպիսի գրականութիւն, որ կարծես հայելու նման մեզ պարզեց ճշմարտութիւնը: Այդպիսին են նաեւ նրա յօդուածները՝ խիստ ժամանակակից, հակիրճ, բայց լի են ասելիքով», - նշեց Արծրուն Աւագեանն ու գրքի լոյս ընծայումը մեծագոյն ձեռքբերում համարեց, ինչի շնորհիւ հեղինակի այս աշխատանքը կարելի դասել Յակոբ Օշականի, Գեղամ Սեւանի, Երուանդ Տէր-Խաչատրեանի եւ այլ գրականագետների կողքին նրանք թեքեանագիտութիւնը զարգացրել են եւ մեծ վաստակ ունեն այդ ասպարէզում:

Վարդուի Դաթեանը յիշում է՝ Վահան Թեքեանն իր մտքում դեռ մանկուց է եղել, երբ հատուացեալ տատն ընթերցում էր հարեւանի տը-

ած աղօթագիրքը, որում Թեքեանի «Եկեղեցին Հայկական» բանաստեղծութիւնն էր նաեւ: Տառը չէր ճանաչում Թեքեանին, սակայն աղօթքի պէս մրմնջում էր: Յետոյ արդէն ուսանողական տարիներին դասախօսից սիրով ընդունեց Թեքեան-Տէրեան զուգահեռներ անցկացնելու առաջարկը, սակայն դա բացայայտելու էր մեծ գրողի միայն բանաստեղծական աշխարհը:

«Այն, ինչ թաքնուած էր խորքում, յետոյ բացայայտեցի: Յանդգնութիւն է պէտք ունենալ, քանի որ որքան ուսումնասիրում ես, այնքան այն նման է ոսկու հանքի. անընդհատ բացում է, յորդահոս գետ է: Թեքեանը թոյլ տուեց ինձ մատչել իր հրապարակագրական շրայլ ժառանգութեանը, գուցէ արժանացնել: Թեքեանն ինձ համար թալիսման է, որ կարծես ինձ հետեւում է երկնքից», - նշեց գրքի հեղինակն ու վստահեցրեց Վահան Թեքեանի անձնական նկարագրի, խռովայոյզ կեանքի վրայ բացայայտում են պատմութեան ռազմագալար ժամանակները, համաշխարհային իրադարձութիւնները եւ հանրագիտարանային նիւթ են հաղորդում:

Նեղիակի կարծիքով՝ Թեքեանը երկու ավի մէջ պարփակ մեզ է ընծայում իր հրապարակագրա-

կան ժառանգութիւնը այն նոյն շրայլութեամբ, ինչ Աստուծոյ ամենաչափ նժարի կշռի առաջ էր իր ներկայութեամբ. «Նա շարունակում է մնալ հայ գրականութեան աստուածային այցելուն»:

Հայաստանի Թեքեան մշակութային միութեան նախագահ, «Թեքեան կենտրոն» հիմնադրամի խորհրդի անդամ Ռուբէն Միրզախանեանը մեծարժէք աշխատութիւնը երեւոյթ համարեց ոչ միայն

գրականագիտութեան մէջ, այլեւ ազգային կեանքում եւ յատկապէս հիմա, երբ ազգային արժէքների պահպանումը, զարգացումը ազգի ապագայի համար ունի բացառիկ նշանակութիւն: Ռուբէն Միրզախանեանը նշեց, որ յաջորդ տարի 30-րդ անգամ կանցկացուի «Վահան Թեքեան» միջազգային ամենամեայ մրցանակաբաշխութիւնը, որին այս գրքի մասնակցութիւնը կը լինի շատ տրամաբանական: Փրօֆեսոր Միրզախանեանը յատուկ գովասանքի խօսք ուղղեց Թեքեան կենտրոնի տնօրէն Արմէն Ծուլիկեանին, որի հետեւողական աշխատանքի արդիւնքում Վարդուի Դաթեանի ժողովածուի հեղինակած առաջին եւ երկրորդ հատորները լոյս աշխարհ եկան: Ռուբէն Միրզախանեանը վստահեցրեց, որ Հայաստանի Թեքեան մշակութային միութիւնը գործուն ջանքեր կ'ենդունի աշխատութիւնը ծանօթացնելու ինչպէս սփիւռքահայ շրջանակներին, այնպէս էլ հայալեզու ընթերցողներին:

Գրքի շնորհանդէսին ուսանողներն ընթերցեցին Թեքեանի հրապարակագրութեան յօդուածներից: Ներկաները բարձր գնահատեցին Վարդուի Դաթեանի գործունեութիւնը, ում մանրակրկիտ աշխատանքն իր ուրոյն եւ կարեւոր տեղն ունի թեքեանագիտութեան շրջանում:

Նեղիակը վստահ է՝ հատորեակը ճանաչման նոր դուռ կը բացի նրա հրապարակագրութեան մէջ բազմաշերտ ուսումնասիրութիւնների նիւթ կը դառնայ բանասէրների, պատմաբանների, մշակութաբանների եւ լրագրողների համար, քանի որ Վահան Թեքեանի յօդուածները տարերային ժամանակների, բախտորոշ իրադարձութիւնների, ազգային եւ համամարդկային կեանքի ու պատմութեան թանկագին վաւերագրեր են:

Հայաստանի Թեքեան մշակութային միութեան
Լրատուական կենտրոն
Քրիստինէ Մելքոնեան

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՆԴԻՐԸ, ՄԵՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԶԷ...» ՍՈՒՐԷՆ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

«ԱՊՐԱԳԱՅ»-ի հարցերուն կը պատասխանէ «Զանգ» նախաձեռնութեան համահիմնադիր, հանրային-քաղաքական գործիչ՝ Սուրեն Սահակեան:

Հայաստանի քաղաքական կեանքը կը շարունակէ մնալ տեղքայի մէջ: Արդէն ամիսներէ ի վեր արմատական ընդդիմութիւնը քաշուած է հրապարակներէն ու քաղաքական կեանքի միակ աշխոյժ վայրը կը հանդիսանայ Ազգային ժողովի մեծ դահլիճը, ուր տեղի կ'ունենան քննարկումներ: Քննարկումներ ըսելով անշուշտ պէտք է նժարի վրայ դնել այսօրու մեր ընդհանուր իրավիճակը եւ այդ իրավիճակէն բխող ու հասունցող ազդակները:

Իշխանութիւնը, որ շատ արագ կ'ընտելանայ ստեղծուած իրավիճակներուն այսօր արդէն համոզուած է, որ եթէ արտաքին գործօններ չըլլան անկարելի է, որ մէկը, կամ ուժ մը կարողանայ երկրին մէջ իշխանափոխութիւն իրականացնել: Միւս կողմէ ալ խօսելով ընդդիմութեան մասին, ապա այդ պարագային ալ յստակ է, որ ընդդիմութիւնը ունի բաւականին անորոշ վիճակ մը ու իր կարգին կը սպասէ, որ առնուազն արտաքին ճակատի վրայ տեղի ունենայ կարեւոր փոփոխութիւններ, որոնց «դրական» ալիքը կամ մթնոլոր-

տը հասնի Հայաստան եւ ատով ալ ստեղծէ գետին նոր շարժում մը կամ շարժումներու, որոնց հիմքով ալ նոյն ընդդիմութիւնը առիթ պիտի ունենայ երթալու վճռական քայլերու:

Այս բոլորը նշելէ ետք հարկ է անշուշտ ի մտի ունենալ, որ ներքին «գաղջ» մթնոլորտին մէջ ներքին ատելութիւնը կը շարունակէ դառնալ միակ տիրական դրոյթը:

Ճգնուած կամ «զսպուած» ատելութիւնը յաճախ իր թեւերը կը տարածէ ու անոր «խայծեր»ը լսելի կը դառնան փակ սրահներու մէջ (առաւելաբար Ազգային ժողովի սրահէն ներս), որ սակայն արագօրէն «կը սառնի» ու ամէն ինչ կերթայ իր բնականոն հունով:

Ասոր զուգահեռ անշուշտ կայ, գոյութիւն ունի ներքին համատարած հարցումներու եւ վախերու մթնոլորտ մը, որուն ծայրն անշուշտ Պաքուի կողմէ մերթ ընդ մերթ հնչող հռետորաբանութիւններն են, որոնք հարցականի տակ կ'առնեն Հայաստանի անվտանգութեան մեծ պատկերը:

Ի դէպ տարբեր առիթներով եւ ակնարկելով Հայաստանի մէջ տիրող մթնոլորտին բազում գրողներ (յատկապէս սփիւռքի մէջ) բարձր աղմուկ մը ստեղծելու ճիգով խօսեցան ու անտեղի ակնարկներ ըրին այն մասին, որ այսօր մեր երկրին մէջ տիրող մթնոլորտի գլխաւոր պատասխանատուն նոյնինքն հայրենի, Հայաստանի ժողովուրդն է: Ու այդ առումով ալ լսելի դարձան տարբեր մակարդակի մեղադրանքներ, վիրաւորանքներ, պիտակաւորումներ եւ այլն ...: Ու նոյն այդ գրողները ասելի ուշ անդրադարձան, որ սխալը ոչ թէ Հայաստանի ժողովուրդն է, այլ իրենք ... պարզ անոր համար, որ չեն կարողացած ճիշդ ներկայացնել, ճիշդ հասկնալ ու ճիշդ գնահատել ստեղծուած համայնապատկերը:

Ամէն մեղք այս իշխանութիւններուն վրայ բարդելը, ոչ միայն անշնորհակալ գործ է, այլ նաեւ ասելի մեծ ճահիճներու առաջ կը դնէ մեզ ու այսօր ստեղծուած պառակտումին, ներքին անհանդուրժողութեան ու նաեւ ատելութեան «արդիւնքներ»ն է, որ կը քաղենք բոլորս: Ու այս բոլորէն վեր, ամէնակարեւոր տուեալն այն է, որ բոլոր անոնք, որ գործող իշխանութիւնները քննադատութեան թիրախ կը դարձնեն (ու թող դարձնեն այդ չէ խնդիրը), նոյնինքն իրենք իրական եւ անկեղծ լուծումներ չունին, որպէսզի հաւաքաբար կարելի ըլլայ ի վերջոյ թօթափել այս դժուարին փուլը ու քալել նոր ճանապարհով մը...:

Այս բոլորին հետ մէկտեղ օրերս Հայաստանի եւ յատկապէս Երեւանի մէջ ընթացք առած է «նոր տեսակի» ընդդիմութիւն մը, որուն երիտասարդ անդամները իրենց խմբակը մկրտած է «Զանգ» անունով ու այդ մասին ալ օրերս հեռավար կապով զրոյց մը ունեցայ նախաձեռնութեան հեղինակներէն՝ Սուրեն Սահակեանին հետ: Ստորեւ մեր զրոյցը:

Ինչպէ՞ս կը դիտարկէք Հայաստանի ներքաղաքական ընդհանուր պատկերը: Ինչ են ձեր դիտարկումները:

Ընդհանրապէս, 2021 թուականի խորհրդարանական ընտրութիւններու արդիւնքներէն յետոյ Հայաստանի պաշտօնական-քաղաքական, կուսակ-

ցական կեանքը մահացած է: Քաղաքական դաշտը կը փտտի եւ զարշահոտութիւն կը տարածէ: Այդտեղ յոյս չկայ: Պէտք է այլ ճանապարհներ գտնել հանրութեան կարծիքը օրակարգային դարձնելու համար: Այդ նպատակով մենք ստեղծած ենք «Զանգ» նախաձեռնութիւնը, որ այսօր կը փորձէ քաղաքական օրակարգ ձեւաւորել եւ բարձրացուած հարցերու շուրջ համախմբել երկրի ապագայով մտահոգ մարդիկ:

Կը նշմարենք, որ արմատական ընդդիմութիւնը, որ տարբեր պահերու կարողացաւ երկրին մէջ որոշակի աշխուժութիւն ստեղծել այսօր ետ քաշուած է ու կամաց-կամաց կը դառնայ լուսանցքային: Ըստ ձեզի ինչ են իսկական պատճառները:

Ինչպէս արդէն ըսի, խնդիրն առանձին կուսակցութիւններն ու խումբերը չեն, այլ քաղաքական կեանքն ինքնին: Կուսակցութիւններու համար կեանքն ասարտած է 2021 թուականի ընտրութիւններով: Ու եթէ ժողովուրդի խանդավառ, փոփոխութիւններ ուզող ամենաաշխոյժ շերտը նոր լուծումներ չառաջարկէ, այս վիճակը շատ երկար պիտի տեւէ: Առաջարկելու պարագային հնարաւոր է վերականգնել քաղաքական կեանքը: Նոր միջավայրի մէջ նոր կուսակցութիւններ կը ծնին:

Այս «ետ քաշուել»ուն հետ կը նկատենք, որ ընդդիմութիւնը չի հրաժարի խորհրդարանական գործունեութիւնէն, ոչ ալ մտադիր է հրաժարիլ իր մանտաքներէն: Ինչո՞ւ:

Որովհետեւ այդ կենդանի մնալու ցանկութիւնն է: Մտայնութիւն կայ, թէ եթէ կայ կարեւոր ամպիոն, ուրկէ դուրս ելոյթ կ'ունենաս, ուրեմն կենդանի ես, կաս: Բայց այդ անհնար է: Ամէն նոր դրսեւորման մը հետ մենք կը տեսնենք, որ քաղաքական կեանք ըստա՞ծն ամենեւին այն չէ, ինչ մենք կ'ուզէինք տեսնել: Այն փոխելու հետ նոր քաղաքական միտք պէտք է: Դուք լսած էք որեւէ նոր միտք կուսակցութիւններէ, անոնցմէ, որոնք այսօր քաղաքական չեղած դաշտին մաս կը կազմեն: Աւելին, քաղաքական միտքը դեռ 1990-ականներու սկիզբ վերադարձած է:

Միւս կողմէ նկատելի է, որ կարգ մը փոքր խմբակներ կը փորձեն որոշակի աշխուժութիւն մը ցուցաբերել եւ անհնազանդութեան քայլերու դիմել: Այդ մէկը երկրին մէջ եղանակ փոխելու իրական ներուժը ունի՞:

Այո, հենց այդպէս ալ պիտի ըլլան փոփոխութիւնները: Ապագան կը ձեւաւորեն անոնք, որոնք ամենալաւ, համոզիչ առաջարկը կ'ընեն հանրութեան: Կը մնայ յուսալ, որ այդ առաջարկին մէջ հնարաւորինս քիչ ըլլայ ժողովրդականութիւնը, այլապէս իրական դրական փոփոխութիւններու փոխարէն կը ստանանք նոր «Նիկոլ Փաշինեան»:

Միւս կողմէ նկատելի է, որ հայրենի ժողովուրդին մօտ առկայ է մեծ անհոգութիւն եւ անյուսութիւն: Մեզի ո՞ր կը տանի այս վիճակը:

Ես չեմ կարծեր, թէ խնդիրը ժողովուրդի մէջն է: Ո՛չ: Ժողովուրդը առաջարկին կը սպասէ, որ չկայ: Երբ ըլլայ, կը տեսնէք, որ ժողովուրդը հնարաւորինս ամենալարուած, քաղաքականապէս պատրաստ վիճակի մէջ է:

Վերջին հարց. իշխանութիւնները շատ կը խօսին այն մասին, որ Ատրպայէյճանի հետ խաղաղութեան պայմանագիր մը կնքելու հեռանկարը «սարբերու ետեւը չէ»: Կայ այդպիսի բան, յոյսեր կը փայփայէք:

Ոչ, նման բան պիտի չըլլայ: Քանի դեռ Հայաստան կը գտնուի քաղաքական անկայուն վիճակի մէջ, Ատրպայէյճան ոչ մէկ հետաքրքրութիւն ունի իր ախորժակը «խաղաղութեան պայմանագիրով» զսպելու: Քանի դեռ Հայաստանի վարչապետը Նիկոլ Փաշինեանն է, որ ամէն օր պատրաստ է Հայաստանի նոր իրաւունքները զսպել, Ատրպայէյճան խաղաղութեան պայմանագիր պիտի չկնքէ:

ABAKA

SECTION FRANÇAISE

LUNDI, 11 DECEMBRE 2023

L'Azerbaïdjan a-t-il ciblé les chrétiens au profit personnel de son dictateur ?

Écrit en anglais par Michael Rubin et publié dans *The Armenian Mirror-Spectator* en date du 30 novembre 2023

Cinq jours seulement après que Yuri Kim, secrétaire d'État adjoint par intérim, ait déclaré devant une commission sénatoriale que les États-Unis ne toléreraient aucune action militaire contre la communauté chrétienne du Haut-Karabagh, le dictateur azerbaïdjanais a ordonné à son armée d'attaquer. C'est ainsi qu'a été annihilée l'une des plus anciennes communautés chrétiennes du monde, lorsque les forces azerbaïdjanaises ont poussé à l'exil les 120 000 hommes, femmes et enfants de la région.

Certes, les dictateurs, de Pékin à Bakou, interprètent la faiblesse et la confusion du président Joe Biden comme un feu vert à l'agression. La diplomatie n'a aucune crédibilité lorsque les lignes rouges sont éphémères. Même si le Département d'État croit au pouvoir du dialogue, considérer les conflits uniquement sous l'angle d'un désaccord honnête conduit souvent à l'échec. L'idéologie compte. Il existe de nombreuses preuves que le racisme influence l'attitude du président azerbaïdjanais Ilham Aliyev à l'égard des Arméniens. Maintenant, il semble que la cupidité est également de la partie.

Le cas de Gubad Ibadoghlu, universitaire azerbaïdjanais, est édifiant. Arrêté sur ordre d'Aliyev l'été dernier, Ibadoghlu croupit en prison, privé de soins médicaux de base pour traiter son diabète et ses problèmes cardiaques. Ibadoghlu n'est pas un quelconque opposant; il s'agit plutôt d'un chercheur attentif dont les écrits expliquent pourquoi Aliyev cherche désespérément à le faire taire.

Ibadoghlu dirige le Centre de recherche économique, un groupe de réflexion qu'il a créé pour étudier la politique macroéconomique et la bonne gouvernance. Les rapports d'Ibadoghlu documentent comment Aliyev s'est emparé de terres agricoles de premier plan dans le Haut-Karabagh pour son bénéfice personnel. Alors qu'Aliyev se plaint des mines à des fins de propagande, c'est cynique. Il a forcé le Trust Halo, financé par les États-Unis, à cesser ses propres opérations de déminage et a demandé aux donateurs de faire passer tout l'argent du déminage par son intermédiaire. Il a ensuite ordonné à ses propres démineurs de nettoyer uniquement les terres que ses intérêts exploitaient, laissant les Azerbaïdjanais ordinaires sans aide.

Son objectif est le monopole. Ibadoghlu documente comment le gouvernement azerbaïdjanais n'autorise pas d'autres agriculteurs à travailler au Karabagh. Comme il le révèle : « Toutes les sociétés qui louent des terres au Karabagh appartiennent soit à la famille du président... soit à de hauts fonctionnaires ».

La propagande d'Aliyev selon laquelle il aurait libéré le Karabagh pour les Azerbaïdjanais ordinaires est tout simplement

fausse.

L'enrichissement personnel guide également le milieu de la construction. Comme l'a fait le président Recep Tayyip Erdogan en Turquie, les bénéfices d'Aliyev doublent, d'abord en injectant des milliards de dollars dans ses propres entreprises de construction, puis en obligeant ceux qui cherchent à remporter des contrats azerbaïdjanais à payer des loyers exorbitants. Aliyev et ses propagandistes ont beau répéter : « Le Karabagh est l'Azerbaïdjan » comme un mantra, mais l'Azerbaïdjan n'a jamais encore pleinement contrôlé la région. Cette réalité historique est la raison pour laquelle le dirigeant azerbaïdjanais a tant de mal à faire vivre les Azerbaïdjanais au Karabagh.

Alors que l'Azerbaïdjan et ses mandataires parrainent de somptueux voyages pour montrer la reconstruction aux Occidentaux crédules, la reconstruction que l'Azerbaïdjan montre, ce sont les contrats attribués à des entreprises turques et azerbaïdjanaises ayant des liens étroits avec les régimes au pouvoir dans les deux pays, et qui représentent la corruption alors qu'ils construisent des coquilles vides pour blanchir de l'argent.

La corruption prend de nombreuses formes. De nombreux dictateurs ne se contentent pas de 100 millions ou d'un milliard de dollars, mais en veulent davantage. Ils pourraient aborder le Haut-Karabagh en termes de souveraineté, mais le diable se cache dans les détails. Le désir de profit a influencé la décision d'entrer en guerre et de chasser de leurs terres les plus anciennes populations chrétiennes de la planète. Cela ne fait que rendre le silence de Washington encore plus honteux.

Un jour, les Arméniens reviendront et les Turcs et les Azerbaïdjanais récupéreront l'argent volé par leurs dirigeants. En attendant, la honte repose sur ceux qui facilitent de tels projets, non seulement à Ankara et Bakou mais aussi à Washington, Londres et Jérusalem.

Note : Michael Rubin contribue au blog Beltway Confidential du Washington Examiner. Il est chercheur principal à l'American Enterprise Institute. Cet article a d'abord été publié dans le Washington Examiner.

Traduction N.P.

Mirzoyan présente à Lavrov la position de l'Arménie sur la politique russe

Le ministre arménien des Affaires étrangères Ararat Mirzoyan a rencontré son homologue russe Sergueï Lavrov, à Skopje, le 30 novembre dernier.

Ararat Mirzoyan a présenté une fois de plus à la partie russe les positions de la partie arménienne concernant la politique russe et les mesures prises dans les agendas bilatéraux et régionaux.

Le « corridor de Zangezour » ne serait pas mise en œuvre

L'ambassadeur iranien en Azerbaïdjan, Seyed Abbas Mousavi, a reconnu que l'idée du « couloir de Zangezour » ne se réaliserait pas.

Seyed Abbas Mousavi a également noté qu'après les événements au Haut-Karabagh, diverses résolutions sur le règlement pacifique de la situation dans la région avaient été proposées.

L'ambassadeur iranien a déclaré que grâce à la réalisation d'initiatives économiques dans la région, il existait des conjonctures ayant un plus large consensus.

Effacer tous les signes physiques d'une présence arménienne au Karabagh

L'ambassade d'Arménie en Suisse, qui est également la mission permanente de l'Arménie auprès du bureau des Nations unies à Genève, a publié l'analyse de son rapporteur spécial sur l'état des lieux culturels et religieux importants au Haut-Karabagh.

Dans la communication adressée à l'Azerbaïdjan, le rapporteur spécial des Nations unies sur les droits culturels a exprimé son inquiétude face à la destruction et à l'appropriation de sites et d'objets arméniens d'importance historique, culturelle et religieuse, à la réinterprétation organisée de l'histoire du Haut-Karabagh pour effacer les traces de la présence d'Arméniens et de discours discriminatoires et de harcèlement à l'encontre des Arméniens dans la région, en violation des normes internationales relatives aux droits de l'homme et du droit international humanitaire.

« Je suis particulièrement préoccupé par les allégations selon lesquelles les attaques combinées contre des personnes, des monuments et des symboles, la falsification du récit historique et l'effacement des noms de lieux ainsi que les discours négatifs sur les Arméniens pourraient constituer un nettoyage culturel. »

Le rapporteur spécial de l'ONU a souligné que « la Cour internationale de Justice, le Parlement européen et le Conseil de l'Europe ont tous exprimé leurs inquiétudes face à un discours en progression en Azerbaïdjan promouvant un héritage « albanais du Caucase » pour remplacer l'héritage culturel « arménien » et à la tendance révisionniste qui nie patrimoine et présence culturels arméniens. La grande majorité des experts en art, en architecture et en archéologie de la région ont tous rejeté les affirmations révisionnistes comme étant fausses ».

Elle a souligné que « depuis le 12 décembre 2022, le corridor de Latchine reliant le Haut-Karabagh à l'Arménie est bloqué, en violation des obligations assumées par l'Azerbaïdjan dans le cadre de la déclaration de cessez-le-feu trilatéral du 9 novembre 2020 (point 6). Conséquence directe du barrage routier, 120 000 personnes auraient été isolées et privées de divers biens et services, ce qui a créé une crise humanitaire et a eu des conséquences dévastatrices sur de nombreux droits humains.

« La crise serait donc une manifestation directe de l'approche discriminatoire de l'Azerbaïdjan envers les Arméniens. Une fois la région débarrassée des Arméniens de

Suite à la page 6

Torture et traitement inhumain des détenus arméniens en Azerbaïdjan

Siranoush Sahakian, experte en droit international, a annoncé lors d'une conférence de presse que selon les données officielles, l'Azerbaïdjan détiendrait 55 prisonniers arméniens en Azerbaïdjan. Cependant, on connaît officieusement un nombre beaucoup plus important de personnes emprisonnées.

Selon elle, il est officiellement confirmé que 6 civils arméniens, 41 soldats arméniens et 8 anciennes personnalités politiques et militaires de haut rang de l'Artsakh sont actuellement en captivité en Azerbaïdjan et sont considérés comme des prisonniers politiques. En outre, il existe des données non officielles sur au moins 80 militaires et civils arméniens également détenus. Mais aucun effort n'est fait pour connaître leur sort, a déclaré Madame Sahakian.

L'experte en droit international a souligné le problème de l'impossibilité de rendre visite à ces détenus arméniens. Les autorités azerbaïdjanaises autorisent uniquement les représentants du CICR à leur rendre visite et les prisonniers n'ont pas pu rencontrer les représentants des organisations indépendantes luttant contre la torture. En règle générale, les visites du CICR sont également retardées. Dans le cas de personnalités de haut rang de l'Artsakh, cela n'a eu lieu que quelques semaines plus tard.

« Toutes les personnes renvoyées témoignent de mauvais traitements et de torture. En comparant les données, nous pensons qu'il n'existe aucun mécanisme en Azerbaïdjan qui exclut la torture. Dans les conditions de l'interdiction des visites d'experts indépendants, de tels traitements inhumains et dégradants se poursuivent », a noté Sahakian.

Elle a également noté que de nombreuses organisations associent cette question au droit international humanitaire et que le rôle principal à cet égard est attribué au CICR.

« Je considère une telle approche inacceptable. Le mandat du CICR ne cherche pas à donner une évaluation juridique des faits de torture. Le CICR ne peut même pas annoncer publiquement de tels faits », a-t-elle déclaré, ajoutant que les rapporteurs de l'ONU avaient tenté de se rendre en Azerbaïdjan, mais sans succès.

La Russie demande à protéger les droits de toutes les communautés religieuses d'Israël

La porte-parole du ministère russe des Affaires étrangères, Maria Zakharova, a indiqué que la Russie appelait les autorités israéliennes à veiller à ce que les chrétiens et toutes les autres communautés religieuses soient également protégés par la loi, y compris leurs lieux de culte et leurs biens.

Elle a souligné que le ministère russe des Affaires étrangères avait attiré l'attention sur le conflit entourant les soi-disant « jardins arméniens », connus sous le nom de « jardin des vaches » dans la vieille ville de Jérusalem, qui « a fait l'objet d'une procédure judiciaire entre le Patriarcat arménien de Jérusalem et l'une des organisations israéliennes pro-colonisation ». Sans attendre l'issue du litige, les représentants israéliens ont entamé les préparatifs pour la construction d'un hôtel sur le site litigieux, ce qui a conduit à des affrontements entre Arméniens locaux et juifs radicaux, a-t-elle expliqué.

« Nous sommes extrêmement alarmés par les informations concernant l'augmentation des actions provocatrices contre les représentants de la communauté chrétienne de Jérusalem », a souligné le diplomate.

« Nous appelons les autorités israéliennes à prendre des mesures pour garantir une solution équitable à cette question sensible dans le cadre de la loi », a souligné Zakharova. « Nous pensons que les droits de toutes les communautés religieuses du pays doivent être protégés de manière égale. Nous nous opposons à toute action illégale visant à modifier l'équilibre ethno-confessionnel historiquement établi dans la vieille ville de Jérusalem, y compris les empiètements sur les chrétiens qui y vivent depuis des siècles, leurs lieux saints et leurs biens », a conclu la porte-parole.

Effacer...

Suite de la page 5

souche, il semblerait que l'Azerbaïdjan envisage de supprimer davantage toutes les indications physiques de la présence d'Arméniens », a conclu le rapporteur spécial de l'ONU.

« Les ailes de Tatev, » meilleur trajet téléphérique au monde 2023

« TaTever », dans la région arménienne de Syounik, a été nommé meilleur trajet téléphérique au monde lors des prestigieux prix World Travel 2023.

Le téléphérique arménien concurrence les téléphériques de Bolivie, du Brésil, du Vietnam, du Canada, de la Nouvelle-Zélande, de l'Afrique du Sud et de la République sud-africaine.

Le 1er décembre 2023, la 30e cérémonie de remise des prix aux lauréats des World Travel Awards a eu lieu à Dubaï. Selon les résultats d'un vote ouvert, les Ailes de Tatev ont remporté la 1ère place dans la nomination « Meilleur trajet en téléphérique au monde ». David Vardanian, fils de Rouben Vardanian, fondateur du projet des Ailes de Tatev, a reçu le prix d'honneur lors de la cérémonie. Les World Travel Awards sont souvent appelés « Oscar du voyage ». Créé en 1993, ils constituent depuis une référence en matière d'excellence dans le secteur du voyage et de l'hôtellerie. C'est la deuxième fois que « les Ailes de Tatev » est reconnu à l'échelle mondiale comme « le premier téléphérique au monde » ; le premier prix a été décerné à l'Arménie en 2021.

« Mon père, Rouben Vardanian, a consacré toute sa vie à aider les gens. Il a mis en œuvre de nombreux grands projets caritatifs, sociaux, éducatifs et d'infrastructure qui ont changé la qualité de vie des gens en Arménie mais aussi dans le monde entier. Un exemple frappant en est la construction des Ailes de Tatev, le plus long téléphérique au monde menant au magnifique complexe monastique médiéval de Tatev. Cela a eu un grand impact à la fois sur le développement de la région, la rendant attractive d'un point de vue touristique et sur la qualité de vie de la population locale. C'est lui qui aurait dû recevoir cette récompense, mais comme beaucoup d'entre vous le savent, lui et des dizaines d'Arméniens sont illégalement détenus par les autorités azerbaïdjanaises pour des raisons politiques et sont actuellement détenus dans une prison de Bakou. J'espère qu'il pourra bientôt recevoir lui-même les prochains prix », a déclaré David Vardanian.

Mariia Butenko, directrice d'Impulse Business Management, qui exploite le téléphérique, a pour sa part, commenté « Recevoir pour la deuxième fois une reconnaissance internationale aussi prestigieuse est un grand honneur pour toute notre équipe. Notre mission est de présenter Tatev aux gens et de leur offrir une expérience exceptionnelle. Ce prix renforce le statut de l'Arménie en tant que destination touristique de premier plan et joue un rôle important dans la promotion du pays dans son ensemble et de Tatev en particulier sur la scène touristique internationale ».

En 13 ans d'activité, les Ailes de Tatev a accueilli plus d'un million de visiteurs. Un touriste sur cinq inclut le téléphérique dans son itinéraire, grâce auquel le flux touristique vers la région de Syounik a été multiplié par 17 par rapport à 2010. Les Ailes de Tatev révèlent non seulement aux voyageurs des régions de l'Arménie jusqu'alors inaccessibles, mais rehaussent également l'image du pays. Le téléphérique est inscrit dans le Livre Guinness des Records comme le plus long du monde (5 752 mètres). Une autre réalisation notable est la durée de construction la plus courte pour un ouvrage d'une telle envergure (10 mois).

La construction des Ailes de Tatev a été réalisée par l'entreprise austro-suisse Doppelmayr/Garaventa, leader dans le domaine de la construction de téléphériques. Chaque année, les ailes de Tatev sont testées avec succès pour vérifier leur conformité aux normes de sécurité internationales.

Le projet Ailes de Tatev fait partie du programme « Revaloriser Tatev », initié par Rouben Vardanian et Veronika Zonabend. Le téléphérique est un projet à but non lucratif et tous ses bénéfices sont destinés à la restauration du monastère de Tatev et au développement communautaire. Le téléphérique est géré par Impulse Business Management.

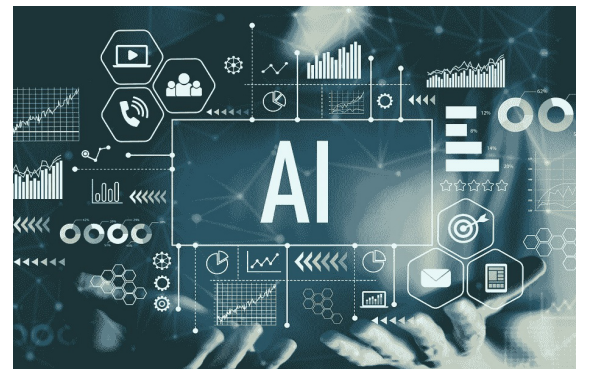
Un centre de calcul intensif pour l'IA créé en Arménie

Un centre de calcul intensif pour l'intelligence artificielle (IA) sera créé en Arménie, selon le vice-président du Parlement Hakon Archakian.

Le budget total du projet est d'environ 8,5 millions \$US. Basé sur les dernières technologies, ce sera le premier dans la région, affirme le vice-président.

Selon lui, le programme est la mise en œuvre de la priorité enregistrée lors de la réunion entre le Premier ministre Nikol Pachinian et le fondateur et PDG de NVIDIA Jensen Huang, qui a eu lieu il y a quelques mois à Erévan.

« En tant que vice-président de l'Assemblée nationale, j'ai proposé d'adopter le programme du Centre de calcul d'intelligence artificielle dans le budget 2024, qui a été approuvé par le gouvernement et sera bientôt discuté à l'Assemblée nationale, » a déclaré Archakian dans un message sur Facebook.

VISITEZ ABAKA NEWS
www.abakanews.org

ABAKA

ENGLISH SECTION

MONDAY DECEMBER 11, 2023

Azerbaijani Leadership May Transform the Concept of ‘Western Azerbaijan’ into the Next Shushi

By *Benyamin Poghosyan* Published in *The Armenian Mirror Spectator*

The most asked question after the military takeover of Nagorno-Karabakh by Azerbaijan perhaps is this: Why is there no peace agreement between Armenia and Azerbaijan? The status and future of Nagorno Karabakh have been the cornerstones of the conflict since the late 1980s. The sides’ positions were too far away from each other to give any hope for compromise. Armenians were sure that Nagorno-Karabakh could not be part of Azerbaijan, as Armenians could not live under Azerbaijani jurisdiction. Azerbaijanis were sure that Nagorno-Karabakh should be part of Azerbaijan.

The situation changed only in October 2022, when the Armenian prime minister signed a statement in Prague and recognized Nagorno-Karabakh as part of Azerbaijan. It seemed that the radical change in Armenia’s position would finally open the way for Armenia – Azerbaijan normalization. Armenia would accept that Nagorno-Karabakh is part of Azerbaijan, while Azerbaijan would provide security guarantees for the Nagorno-Karabakh Armenians. However, only the first part of the equation was actual. Armenia recognized Nagorno Karabakh as part of Azerbaijan and even dropped any demand for autonomy. On the other hand, Azerbaijan imposed a blockade on Nagorno Karabakh and, in September 2023, launched a military offensive, forcing the entire Armenian population of the region to leave their homeland.

Nevertheless, as more than one hundred thousand Armenians were entering Armenia, many in the international community hoped the era of peace would finally arrive, and their logic was clear. The issue of Nagorno Karabakh and the future of Armenians were the main obstacles to Armenia – Azerbaijan normalization. As the Nagorno Karabakh Republic was destroyed, nothing might prevent Armenia and Azerbaijan from signing a peace agreement. It will then pave the way for normalizing Armenia–Turkey relations and the South Caucasus’s geopolitics will be changed.

Everyone started to speak about an Armenia – Azerbaijan peace treaty by the end of 2023. It evoked a sense of déjà vu, as in autumn 2022, there were intense discussions about the possibility of signing the Armenia – Azerbaijan peace agreement by the end of 2022. However, in late September 2023, many were sure that nothing could prevent peace this time. However, October – November 2023 has changed everything. In early December 2023, no one spoke about a peace agreement by the end of 2023; even more, no one knew when and where Armenia – Azerbaijan negotiations might resume.

There is confusion in the West as people seek to understand what is going

on. On the surface, the reason behind these developments is Azerbaijan’s rejection of the Western negotiation platforms. Suddenly, Azerbaijan understood that the EU and the US, as outside players, bring only chaos and instability to the South Caucasus. Simultaneously, Azerbaijan hints that the signature of a peace agreement in the West will irritate Russia and Iran, and Azerbaijan has no wish to worsen its relations with these powerful states, which will have significant influence in the region in the foreseeable future. Azerbaijan now offers to resume negotiations in Moscow or have direct talks, without any mediators, either in Georgia or near the Armenia – Azerbaijan border.

Armenia avoids the Russian platform, as Armenia–Russia relations are rapidly deteriorating, and Armenia does not want direct negotiations. Armenia needs guarantors which will prevent any violation of the peace agreement by Azerbaijan. However, the differences about location are only the tip of the iceberg. The core reason for the sudden collapse of the negotiation process is that Azerbaijan is not interested in any peace agreement with Armenia, even one that will satisfy all its demands on enclaves and corridors. Since President Aliyev inherited power from his father in 2003, he used the Nagorno-Karabakh conflict, particularly the idea of bringing back Shushi, as a unifying idea to rally the Azerbaijani population around himself. The strategy was straightforward – there were many problems in Azerbaijan, from enormous inequality and rampant corruption to the lack of fundamental freedoms. However, society was asked to forget about them and rally behind the leader who promised to raise the Azerbaijani flag in Shushi. This promise seemed like a fantasy in 2003, but most of society accepted this deal.

Then, after 17 years, Azerbaijani troops entered Shushi. They raised a flag there, and in 2023, all Armenians were forced to leave Nagorno Karabakh. President Ilham Aliyev received a military parade in Stepanakert on the 20th anniversary of his first election as president. President Aliyev seems to have realized his promises and will forever be perceived as a national hero in

Cont’d on page 8

MFA of Armenia: Azerbaijani side is trying to delay and deadlock the peace process

By such provocations on the border, as well as by continuously rejecting the offers of various international actors to continue the negotiations, the Azerbaijani side is trying to delay and deadlock the peace process. The statement released by the press service of the Armenian Foreign Ministry reads.

"On December 4, on the Armenia-Azerbaijan state border in the direction of the Vayots dzor region of the Republic of Armenia, a serviceman of the armed forces of Armenia Gerasim Avetik Arakelyan was fatally shot by a sniper of the armed forces of Azerbaijan.

By such provocations on the border, as well as by continuously rejecting the offers of various international actors to continue the negotiations, the Azerbaijani side is trying to delay and deadlock the peace process.

We strongly condemn these actions of the Azerbaijani side aimed at provoking a new escalation, delaying and leading the peace process into a deadlock."

"3+3" regional platform is becoming more prospective, Russia FM says

The "3+3" regional platform is already "getting flesh" and becoming more prospective. This was announced by Russian Foreign Minister Sergey Lavrov, starting talks with his Azerbaijani counterpart, Jeyhun Bayramov.

"The initiative of [Azerbaijani President] Ilham Aliyev, the so-called '3+3' regional platform of the three South Caucasus countries and their three neighbors, is already getting flesh. It is a prospective format. I will be glad to hear your evaluations about further steps in this direction," said Lavrov, addressing Bayramov.

The presidents of Azerbaijan and Turkey, Ilham Aliyev and Recep Tayyip Erdogan, took the initiative of this six-party format in 2020. It was later named "3+3." Russia and Iran have welcomed this concept; Armenia also has joined this format. Georgia, however, announced that it does not plan to participate in this initiative. And on December 10, 2021, the first meeting of this regional consultative platform took place in Moscow—and at the level of deputy foreign ministers of the aforementioned five countries.

US Congress members call for \$10M in security assistance to Armenia

Sixty U.S. Senators and Representatives, led by Senator Alex Padilla (D-CA) and Rep. Anna Eshoo (D-CA), called on congressional leaders to send security assistance to Armenia and provide additional refugee relief aid for the forcibly displaced persons of Nagorno-Karabakh as part of the national security supplemental funding bill, set to be reviewed as early as next week, reported the Armenian National Committee of America (ANCA).

Specifically, the Padilla-Eshoo letter – broadly supported through ANCA-led nationwide grassroots action – calls for \$10 million in U.S. foreign military financing (FMF) for Armenia and requests humanitarian assistance allocated in the supplemental aid bill to be made available to Armenia to meet the needs of the 120,000 Armenians from Artsakh forced from their homes following Azerbaijan’s ethnic cleansing of the region’s entire Armenian population in September 2023.

"Azerbaijan’s brutal, unprovoked military assault on Nagorno-Karabakh on the heels of their months-long blockade of the Lachin Corridor has created a horrific humanitarian crisis, forcing more than 100,000 ethnic Armenian refugees to flee their homes," said Senator Padilla. "The U.S. must step up to address this emergency. I strongly urge Congressional leadership to include essential security and humanitarian assistance for Armenia in the foreign aid package."

In the letter to Senate Majority Leader Charles Schumer (D-NY), Senate Minority Leader Mitch McConnell (R-KY), House Speaker Mike Johnson (R-LA), and House Minority Leader Hakeem Jeffries (D-NY), legislators cite Azerbaijan’s September 19th attack on Artsakh (Nagorno-Karabakh) and forced displacement of Artsakh 120,000 indigenous Armenians.

Cont’d on page 8

Toivo Klaar reacted to the death of Armenian military officer on the border

Worrying report of shootings and death on Armenia-Azerbaijan border. EU Special Representative for the South Caucasus and the crisis in Georgia Toivo Klaar wrote on his microblog on X, commenting on the death of an Armenian military officer on the border with Azerbaijan.

“EU is constantly engaged with Baku and Yerevan. It is essential that calm prevails on the ground and decisive progress is achieved at the negotiating table,” he wrote.

On December 4, Armenian serviceman Gerasim Arakelyan was killed in Vayots Dzor as a result of a shot from Azerbaijani positions.

12 companies represented in Armenia pavilion at Egypt Defence Expo

The 2023 Egypt Defence Expo (EDEX) international exhibition of defense and security technologies got underway Monday in Cairo, the capital of Egypt. A delegation from the Ministry of High-Tech Industry of Armenia, led by Minister Robert Khachatryan, also participated in its official opening.

At this exhibition, 12 companies from Armenia present their solutions and products in the defense and security sectors at the pavilion of Armenia, the Ministry of High-Tech Industry of Armenia informs Armenian News-NEWS.am.

Minister Robert Khachatryan visited the Armenian pavilion, as well as toured the thematic exhibition halls, and got familiarized with the latest defense and security technological solutions, equipment, and systems used on land, at sea, and in the air.

Azerbaijani... Cont'd From page 7

Azerbaijan, securing his and his family's position as rulers of Azerbaijan for decades. However, as always, the medal has two sides. Many, if not all, in Azerbaijan perceive President Aliyev as a national hero. However, after the deal reached back in 2003 is fulfilled, sooner or later, people will start asking questions about inequality, rampant corruption, lack of fundamental freedoms, and other problems ravaging Azerbaijan.

To prevent these developments, President Aliyev needs a new unifying idea that will rally the population behind him, as the idea of raising the Azerbaijani flag in Shushi did in 2003, and which will make Azerbaijani society tolerate the multifaceted problems of current Azerbaijan. Azerbaijani leadership decided the new idea would be the vision of “Western Azerbaijan.” Currently, the idea lacks clarity – does it mean raising Azerbaijani flags in Armenian cities, including Yerevan, or it envisages the “peaceful return of Azerbaijanis into Armenia,” where they will live as Armenian citizens?

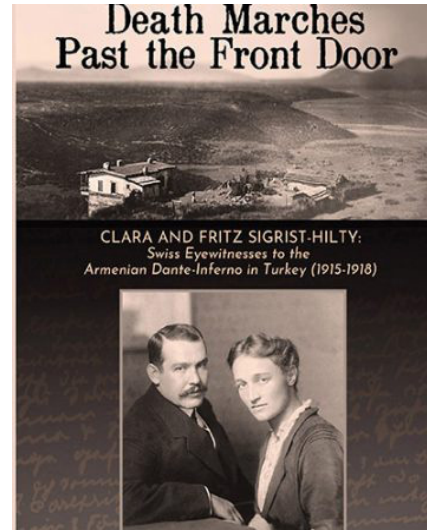
However, despite the lack of clarity on details, the grand scheme is there – Azerbaijani society should rally behind President Aliyev and his family in the next 20 years to realize another national dream, as they did in 2003 and realized their dreams of having Azerbaijani flags in Shushi and other cities of Nagorno Karabakh. Moreover, in this context, the peace agreement with Armenia will only hinder the process. Even the best peace agreement for Azerbaijan, which will give Azerbaijan so-called enclaves, establish direct land access with them, and create the “Zangezur corridor,” will kill “the dream of Western Azerbaijan.” Thus, Azerbaijan, or at least the current leadership, does not need a peace agreement with Armenia; even more, a peace agreement with Armenia may create significant problems for the leadership to secure its position for the next 20 years.

US Congress ... Cont'd From page 7

“We are particularly concerned that Azerbaijan will continue its aggression by invading the sovereign territory of Armenia. Ominously, Aliyev recently referred to southern Armenia as “western Azerbaijan” and called for the “liberation” of eight Armenian villages along the Azerbaijani border,” state the congressional lawmakers.

They go on to stress, “At this inflection point for the Caucasus, U.S. leadership is needed to deter further Azerbaijani aggression and enable Armenians to defend their democracy.”

Fresno State Armenian Series Publishes Volume 20 in the Armenian Series at Fresno State

The Armenian Studies Program announces the publication of *Death Marches Past the Front Door: Clara and Fritz Sigrist-Hilty, Swiss Eyewitnesses to the Armenian Dante-Inferno in Turkey (1915-1918)*, by Dora Sakayan, Volume 20 in the Armenian Series of The Press at California State University, Fresno. The book was edited by Barlow Der Mugrdchian and Zareh Tjeknavorian.

“*Death Marches Past the Front Door* represents a unique addition to the Armenian Series at Fresno State,” said Prof. Barlow Der Mugrdchian, general editor of the Armenian Series. “Clara and Fritz Sigrist-Hilty’s account of their stay in Turkey in 1915 provides a never before revealed perspective of the Armenian Genocide. Dora Sakayan has presented in English for the first time a fascinating recounting of an important period in Armenian history.”

On the day of their church wedding, the civil engineer Fritz Sigrist and the nurse Clara Hilty take the train from Werdenberg (Switzerland) and travel through the war zone across the Balkans to southeastern Turkey. After Turkey’s involvement in World War I as Germany’s ally, it was certainly not the ideal place for a honeymoon, but Fritz had been working on the construction of the Baghdad railway since 1910. After a short stop in Constantinople, the newlywed couple settled down for a few months in Entilli, then for three years in Keller.

Shortly after their arrival in Turkey, the Armenian deportations began, and thousands of Armenians were marched past their front door. For three years the couple witnessed “the lapsing of human lights down there in the steep gorge” while they lived their everyday life in their little house on the remote hillside. A visit to Aleppo and the Katma concentration camps makes them realize that what they were seeing in Keller on a daily basis was nothing less than premeditated death marches, i.e., the Armenian Genocide. Things become worse when the skilled Armenian workers – actively involved in the Baghdad railway construction – are also forced to join those death marches.

Clara records the atrocities, first in her journal, later in a memoir or a special eyewitness account. Fritz in his turn, writes two stories and a letter on the subject.

Dora Sakayan has deciphered the Swiss archive documents written mostly in Gothic handwriting and has meticulously processed them and embedded them in the historic events of the time. Moreover, based on a 1970 memoir by Haig Aramian, Sakayan recounts the adventurous story of how in June 1916 the Sigrist-Hilty couple helped their Armenian storehouse manager Aramian escape certain death.

Dora Sakayan’s book consists of three parts, each one dedicated to the life and writings of one of the three individuals: Clara Hilty, Fritz Sigrist, and Haig Aramian. An organic interplay of primary and secondary texts relates to the reader a coherent real-life story – one of extreme human suffering and pain, but also of Christian charity, compassion, and selflessness.

Dora Sakayan graduated with a Doctorate in German philology at the Moscow Lomonosov State University. She then taught German at Yerevan State University (YSU), where she also headed the Department of Foreign Languages.

Sakayan later moved to Canada and continued her pedagogical career as a Professor of German Studies at McGill University in Montreal. Her training in various areas of applied linguistics allowed her to gradually venture from German Studies to Armenology and to become the first scholar to introduce Armenian Studies in a Canadian University. She has written, edited, and translated more than 30 books in both areas of her expertise, German and Armenian Studies. She has also authored a series of scholarly articles.

Sakayan is a major contributor to the study of the Armenian Genocide. In 1992, she came across the journal of her maternal grandfather, Dr. Garabed Hatcherian, which is an eyewitness account of the 1922 Smyrna disaster. Recognizing the historic significance of this writing, Sakayan undertook its translation, annotation, publication, and worldwide dissemination in nine languages. <https://www.dorasakayan.com/>

Copies of *Death Marches Past the Front Door* are available for purchase from: Abril Bookstore

All of the books in the Armenian Series can be found at the following website: <https://cah.fresnostate.edu/armenianstudies/resources/armenianseries/index.html> For bulk orders please contact the Armenian Studies Program, at 559.278.2669 or by email at barlowd@csufresno.edu.

ԹՇՆԱՄԻ ԿՐԱԿՈՑԷՆ ԶՈՅՈՒԱԾ Է ՀԱՅ ԶԻՆԾԱՌԱՅՈՂՈՂ

Վայոց Ձորի մարզի Բարձրունի համայնքի սահմանին վրայ, 4 Դեկտեմբերի յետմիջօրէն ժամը 2:35-ի շուրջ, ատրայեյճանցիներու արձակագէնի մը կրակոցէն հայ զինուոր մը Գերասիմ Աւետիքի Առաքելեան զոհուեցաւ:

Բարձրունի համայնքի ղեկավար Արսէն Ալեքսանեան յայտնեց, որ կրակոցները սահմանային դիրքերուն ուղղութեամբ եղած են, իսկ գիւղին մէջ միայն ձայներ լսած են: Ըստ «Ազատութեան» զոհուած զինուորը պայմանագրային էր:

Պաշտօնական երեւան խստօրէն դատապարտեց ատրայեյճանական կողմի «նոր եսկալացիա (մագլցում) հրահրելու, խաղաղութեան գործընթացը ձգձգելու եւ այն փակուղի մտցնելու նպատակ ունեցող գործողութիւնները»:

«Սահմանին նման սադրանքներ իրականացնելով, ինչպէս նաեւ տարբեր միջազգային դերակատարների բանակցութիւնները շարունակելու առաջարկները շարունակաբար մերժելով՝ ատրայեյճանական կողմը փորձում է ձգձգել խաղաղութեան գործընթացը եւ այն մտցնել փակուղի», կ'ըստի արտաքին գործոց նախարարութեան յայտարարութեան մէջ:

Ատրայեյճանի պաշտպանութեան նախարարութիւնը հերքեց չայաստանի պաշտպանութեան նախարարութեան յայտարարութիւնը, թէ՛ ատրայեյճանցիներու կրակոցէն հայ զինուոր մը զոհուեցաւ: Այս լուրը «սուտ» որակելով՝ անիկա յայտնեց. «Մենք կտրականապէս կը հերքենք հայկական կողմի սադրիչ տեղեկատուութիւնը»:

Հարաւային Կովկասի եւ Վրաստանի ճգնաժամի հարցերու Եւրոպական Միութեան յատուկ ներկայացուցիչ Թոմաս Բլաար, մեկնաբանելով հայ զինուորականին մահը՝ առանց դատապարտելու Պաքուն՝ գրած է հետեւեալը. «Մտահոգիչ հաղորդագրութիւն՝ հայ-ատրայեյճանական սահմանին կրակոցներու եւ մահուան դէպքերու մասին: Եւրոպական Միութիւնը միշտ կը համագործակցի Պաքուի եւ Երեւանի հետ: Տեղւոյն վրայ հանդարտութիւնը կարեւոր է, որպէսզի որոշիչ յառաջընթաց արձանագրուի բանակցութիւններու սեղանին շուրջ»:

ՀՀ ԱԳՆ. «ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1-ԷՆ ԱՆՁՆԱԳՐԻ ԵԼԵԻ ԿԼՈՐ ԿՆԻՔԸ ԱՆՅՐԱԺԵՇՏ Զ՝ՈՒՆԱՐ»

Մինչեւ 2024թ. Յունուար 1-էն քաղաքացիի սովորական (ոչ կենսաչափական) անձնագիրը օտարերկրեայ պետութեան մէջ վաւերական համարուելու համար պէտք է ընդգրկէ վաւերականութեան մասին նշում: Այս մասին կը յայտնեն շարտաքին գործոց նախարարութենէն:

2024թ. Յունուար 1-էն ետք սովորական (ոչ կենսաչափական) անձնագրերը օտարերկրեայ պետութիւններու մէջ կը շարունակեն համարուիլ վաւերական անձնագրին մէջ նշուած վաւերականութեան ժամկետին ընթացքին՝ անկախ անձնագրի 4-րդ էջին մէջ օտարերկրեայ պետութիւններու մէջ վաւերականութեան մասին նշման առկայութենէն:

ԱՏՐՊԵՅՃԱՆԸ ԿՐ ՓՈՐՁԷ ՀԱՂՐՈՒԹԻ ՍԲ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԻԲՐԵԻ ԱՂՈՒԱՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼ

Ատրայեյճանը յայտարարած է Հաղրութի Սբ. Յարութիւն եկեղեցին իբրեւ աղանակական վերականգնելու մասին: Այս մասին իր Facebook-ի էջով կը հաղորդէ Արցախի մշակութային ժառանգութեան պաշտպանութեան Պետական խորհուրդը:

Ըստ Հաղրութ քաղաքի նորա-մըշակ գլխաւոր յատակագիծին՝ յառաջիկային, հնագիտական պեղումներ իրականացնելէ ետք, անիկա պիտի վերականգնուի: Կը նախատեսուի նաեւ եկեղեցւոյ մէջ ստեղծել «աղուանական» մշակոյթը ներկայացնող թանգարան:

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԵՒՐՈՒՆՈՐՀՐԳԱՐԱՆԻ ՊԱՏՊԱՄԱԴՈՐԻՆ ՀԵՏ ԶՆՆԱՐԿԱԾ Է ԱՏՐՊԵՅՃԱՆԻ ԿՈՂՄԷ ԳԵՐԵՎԱՐՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐՈՒ ՎԵՐԱՂԱՐՁԻ ՀԱՐՑԸ

Դեկտեմբեր 4-ին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Երկրորդ Ամենայն չայոց Կաթողիկոսը Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինի մէջ ընդունեց Եւրոխորհրդարանի պատգամաւոր Ժոֆրուա Տիտիէն՝ ուղեկցութեամբ չչ-ի մէջ Ֆրանսայի Հանրապետութեան արտակարգ եւ լիազօր դեսպան Օլիվիէ Տըգոդինյի:

Հանդիպման ընթացքին Նորին Սրբութիւնը իր գնահատանքը յայտնեց պատգամաւոր Ժոֆրուա Տիտիէն հայանպաստ դիրքորոշումներուն, ինչպէս նաեւ Եւրոխորհրդարանին՝ ի պաշտպանութիւն արցախահայութեան արդար իրաւունքներու կատարուած յայտարարութիւններուն ու որդեգրուած բանաձեւերուն առնչութեամբ:

Իր խօսքին մէջ Նորին Սրբութիւնը անդրադարձաւ ազրայեյճանի ցեղասպանական գործողութիւններուն, որոնց հետեւանքով հայաթափուեցաւ Արցախը, ինչպէս նաեւ ազրայեյճանի կողմէ չայաստանի Հանրապետութեան ինքնիշխան տարածքներու բռնագրաւման ու որդեգրած յարձակողական քաղաքականութեան:

Զրոյցին ընթացքին Ամենայն չայոց Կաթողիկոսը անդրադարձաւ մինչ օրս ազրայեյճանի մէջ պահուող հայ ռազմագերիներու վերադարձման եւ Արցախի հոգեւոր-մշակութային ժառանգութեան պահպանութեան խնդիրներուն՝ այդ ուղղութեամբ կարեւոր համարելով միջազգային ատեաններու գործուն քայլերու ձեռնարկումը:

Եւրոխորհրդարանի պատգամաւոր Ժոֆրուա Տիտիէն Նորին Սրբութիւնը տեղեկացուց, որ չայաստան իր այցին ընթացքին մօտէն ծանօթացած է հայրենագրուած արցախահայութեան ծանր կացութեան: Այս առիթով Եւրոխորհրդարանի պատգամաւորը հաւաստիացուց, որ այսուհետեւ եւս պիտի շարունակէ ջանքեր ներդնել ի նպաստ արցախահայերու իրաւունքներու պաշտպանութեան եւ չայաստանի անվտանգային խնդիրներու յաղթահարման:

Զրոյցին ընթացքին անդրադարձ կատարուած է նաեւ Երուսաղէմի չայոց պատրիարքութեան «Կովբերու պարտէզ» կալուածքի վարձակալութեան շուրջ ստեղծուած իրադարձութիւններուն: Նորին Սրբութիւնը իր գնահատանքը յայտնած է չչ-ի մէջ Ֆրանսայի դեսպանին խնդրին առնչութեամբ կատարած կոչին համար:

ՅԱՐԳԱՆԵԻ ՏՈՒՐԵ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՊԱՏԱՐԱԳ՝ 1988-Ի ԱՂԵՏԱԼԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ԶՈՅԵՐՈՒՆ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հինգշաբթի 7 Դեկտեմբեր 2023-ին, Շիրակի մարզպետ Մուշեղ Սուրատեանը, Գիւմրիի համայնքի ղեկավար Վարդգէս Սամսոնեանը, չայաստանի մէջ Ֆրանսայի արտակարգ եւ լիազօր դեսպան Ն. Գ. Օլիվիէ Տըգոդինյին, ԱԺ պատգամաւորներ, ուժային կառոյցներու ղեկավարներ, հարիւրաւոր գիւմրեցիներ ծաղիկներ դրած են 1988թ.-ի աղետալի երկրաշարժի զոհերուն յիշատակը յաւերժացնող յուշարձանին:

Մինչ այդ՝ Շիրակի թեմի առաջնորդ Միքայէլ արքեպիսկոպոս Աջապահեանի ձեռամբ Սուրբ Ամենափրկիչ եկեղեցւոյ մէջ պատարագ մատուցուած է երկրաշարժի անմեղ զոհերու յիշատակին:

ՆՈՒՐԱՏՈՒՌԻԹԻՒՆ

Տեր Եւ տիկին Ռուբէն Եւ Մարո Նշանեան հանգուցեալ Մագրուիի Արթինեանի մահուան տխուր առիթով «Ապագայ» շաբաթաթերթին կը նուիրեն 50 տուլար:

ՄԵԹՈՒ ՄԻԼԼՈՐ. «ՊԱՔՈՒԻ ԶԵՏ ԶԱՍՏՈՐԾԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԴԱՐԵՑՈՒՄԸ ԿԸ ԶԱԿԱՍԷ ԱՄՆ-Ի ՈՒ ՏԱՐԱԾԱՇՐՁԱՆԻՆ ՄԵՋ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՆՎՏԱՆՔՈՒԹԵԱՆ ՇԱՅԵՐՈՒՆ»

ԱՄՆ պետական քարտուղարութեան խօսնակ՝ Մեթիու Միլլըր ճեպագրոյցի ընթացքին, ի պատասխան լրագրողի հարցումին, անդրադարձած է ԱՄՆ պետական քարտուղարի տեղակալ Ճէյմզ Օպրայնի այցին Պաքու եւ Ատրպէյճանի հետ ԱՄՆ-ի յարաբերութիւններուն:

Իր խօսքին մէջ Միլլըր ընդգծած է, որ Ռուաշինկընը երբեք չէ յայտարարած Ատրպէյճանի հետ համագործակցութեան դադարեցման մասին՝ շեշտելով, որ այդ պիտի հակասէ Միացեալ Նահանգներու շահերուն:

«Կը կարծենք, որ այդ պիտի հակասէր տարածաշրջանին մէջ խաղաղութեան եւ անվտանգութեան հաստատման շահերուն, եթէ մենք պարզապէս դադարեցնէինք մեր բոլոր դիւանագիտական յարաբերութիւնները Ատրպէյճանի հետ», յայտնած է ան:

Մեթիու Միլլըրը նաեւ յայտնած է. «Մենք կը շարունակենք անմիջականօրէն համագործակցիլ ինչպէս Ատրպէյճանի, այնպէս ալ Հայաստանի հետ, որպէսզի յստակացնենք, օրինակ, Ատրպէյճանի պարագային, թէ ուր կան մտահոգութիւններ: Մեզի անհանգստացուցած է վերջին շրջանին լրագրողները կալանաւորելու միտումները: Կը շարունակենք կոչ ընել անոնց՝ յարգելու մարդու իրաւունքները եւ հիմնարար ազատութիւնները, ինչի մասին ես խօսած եմ այս ամպիոնէն նախապէս»:

Միլլըրի խօսքով՝ Ռուաշինկընը կը շարունակէ համագործակցիլ Ատրպէյճանի հետ՝ վերջինիս կոչ ընելով ձգտելու կայուն խաղաղութեան Հայաստանի հետ:

«Այդ պիտի շարունակէ մնալ մեր դիւանագիտական ջանքերու առանցքին», նշած է Պետական քարտուղարութեան խօսնակը:

Ան նաեւ ընդգծած է մարդու իրաւունքներու հետ կապուած հարցերուն կարեւորութիւնը Ռուաշինկընի համար «նման տեսակի դիւանագիտական ներգրաւուածութեան պարագային»:

ԱՏՐՊԵՅՃԱՆԻ ՄԵՋ ՆԱԽԱԳԱՅԱԿԱՆ ԱՐՏԱՅԵՐԹ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՆԱԸ

Ատրպէյճանի նախագահ Իլիհամ Ալիեւի հրամանագիր ստորագրած է երկրի մէջ նախագահի արտահերթ ընտրութիւններ կայացնելու վերաբերեալ:

Ինչպէս «Արմէնփրէս»-ը կը հաղորդէ վկայակոչելով ատրպէյճանական լրատուամիջոցները, Ալիեւի հրամանագրին համաձայն՝ Ատրպէյճանի մէջ 2024 թուականի Փետրուարի 7-ին տեղի կ'ունենան նախագահական արտահերթ ընտրութիւններ:

Յիշենք, որ Ատրպէյճանի նախագահի հերթական ընտրութիւնները նախատեսուած էին 2025 թուականին:

ԶԱՆԱՐՈՎԱԿԱՆ ԾԱՐ. - Էջ 1 - ԷՆ

«Զսպասելով դատարանի վճիռին՝ կազմակերպութեան ներկայացուցիչները սկսած են վիճելի տարածքին մէջ պանդոկային համալիրի կառուցման նախապատրաստական աշխատանքներուն, ինչ որ բախումներու յանգեցուցած է տեղւոյն հայերու եւ հրեայ արմատականներու միջեւ: Իսրայէլի իշխանութիւններուն կոչ կ'ուղղենք քայլեր ձեռնարկելու՝ օրէնքի ծիրին մէջ ապահովելու այս զգայուն հարցին արդար լուծումը:

«Կը կարծենք՝ երկրի բոլոր կրօնական համայնքներու ներկայացուցիչներու իրաւունքները պէտք է հաւասարապէս պաշտպանուած ըլլան: Դեմ ենք որեւէ ապօրինի գործողութեան՝ ուղղուած Երուսաղէմի շին քաղաքին մէջ պատմականօրէն ստեղծուած ազգային-կրօնական հաւասարակշռութեան փոփոխման, ներառեալ ոտնձգութիւններուն դարեր շարունակ այնտեղ բնակող քրիստոնէաներու, անոնց սրբավայրերու եւ սեփականութեան նկատմամբ», - ըսած է Զախարովա:

ԱՊԱՔԻՆՍԱՆ ՄԱՂԹԱՆԸ

Վերջերս տեղեկացանք թէ՛ Մոնթրէալի Թեքէեան Մշակութային Միութեան երկարամեայ գործունեայ անդամ եւ աշխատակից տիար Ռուբէն Նշանեան, անցուցած է անակնկալ անհանգստութիւն մը, որու հետեանքով ան փոխադրուած է հիւսնադանոց եւ մնացած է յատուկ բժշկական խնամքի տակ իսկ այժմ ան կը բոլորէ բուժման շրջան մը իր տան մէջ:

Թ.Մ.Մ-ի եւ «Ապագայ» շաբաթաթերթի վարչութեան եւ անձնակազմի անունով շուտափոյթ եւ ամբողջական ապաքինում կը մաղթենք տիար Նշանեանին՝ յուսալով որ ան մօտ օրէն կը վերադառնայ իր նուիրուած աշխատանքին:

ԶԳ ԱԳՆ. «ԶԱՅԱՍՏԱՆ-ԹՈՒՐԵՒԱ ՍԱՅՄԱՆԻ «ՄԱՐԳԱՐԱ» ԱՆՑԱԿԷՏԸ ՊԱՏՐԱՍՏ Է ՇԱՅԱԳՈՐԾՄԱՆ»

Հայաստանի Արտաքին Գործոց Նախարարութենէն «Ազատութիւն» ձայնասփիւռի կայանին յայտնած են, որ հայ-թրքական սահմանի «Մարգարա» անցակէտը պատրաստ է շահագործման:

«Հայկական կողմը կ'ակնկալէ թրքական կողմէն եւս դրական ազդակներ ստանալ երրորդ երկիրներու քաղաքացիներու եւ դիւանագիտական անձնագիրներ ունեցողներու համար սահմանը բանալու վերաբերեալ», յայտնած են արտաքին գործոց նախարարութենէն:

Ազգային ժողովի փոխնախագահ Ռուբէն Ռուբինեանն ալ առանց այլ մանրամասնութիւն յայտնելու ըսաւ, որ Երեւանի ու Անգարայի յատուկ ներկայացուցիչներու հաւանական հանդիպման մասին քննարկում այս պահուն չկայ:

Հայ-թրքական կարգաւորման հարցով յատուկ բանազնացներ Ռուբէն Ռուբինեան եւ Սերտար Զըլըջ մինչեւ հիմա պաշտօնական չորս հանդիպում ունեցած են, վերջինը շուրջ մէկուկէս տարի առաջ՝ Վիեննայի մէջ: Այդ հանդիպումին կողմերը համաձայնած էին բանալ ցամաքային սահմանը երրորդ երկիրներու քաղաքացիներուն համար ամէնէն սեղմ ժամկէտներուն մէջ: Իրականացման հարցին մէջ, սակայն, յառաջընթաց չկայ:

ԱԼԻԵՎ. «ՄԵՆԸ ՆՊԱՏԱԿ ԶՈՒՆԻՆԸ ԶԵՆՔՈՎ ՄԻՋԱՆՅԸ ԳՐԱԲԵԼՈՒ»

Վերջերս, տեղի ունեցած «Ղարաբաղ վերադարձ տուն 30 տարի անց. ձեռքբերումներ եւ դժուարութիւններ» քննարկման ժամանակ, որ կազմակերպած է ԶԶԳ համալսարանը Միջազգային յարաբերութիւններու վերլուծութեան կեդրոնին հետ համատեղ Ատրպէյճանի նախագահ Իլիհամ Ալիեւը յայտնած է. «Ես յոգնած եմ կրկնել, որ մենք նպատակ չունինք զենքով գրաւելու միջանցք, կրնանք այլ տարբերակներ դիտարկել»:

«Միշտ ըսած եմ՝ մենք կարիք ունինք Նախիջեւանի եւ Թուրքիոյ հետ կապի, նաեւ համաձայնած ենք իրանեան կողմին հետ, որ շրջանցող ճանապարհ կառուցենք, այո՛, այդ թանկ տարբերակ է, բայց շինարարութիւնը արդէն սկսած է, իսկ Հայաստանը այս պարագային շատ բան կը կորսնցնէ: Անոնք կրնան երոպական վարկերով կառուցել այդ 42 քմ ճանապարհը՝ իրենց ինքնիշխանութեամբ, բայց Ատրպէյճան-Նախիջեւան կապի համար դիւրին հասանելիութեամբ», ասելուց ատրպէյճանի նախագահը:

Այս ծիրին մէջ կոծկելով սեփական սխալներն ու չտեսնելով անձնական մեղաւորութիւնը՝ Ալիեւ մեղադրած է Հայաստանը եռակողմ յայտարարութեան դրոյթները խախտելու համար:

«Ես բազմիցս խօսած եմ Փաշինեանի հետ՝ հարցնելով, թէ ինչո՞ւ չի կատարեր եռակողմ յայտարարութեան 9-րդ կէտը, որ յստակօրէն կ'ըսէ, որ ուղիղ կապ պէտք է հաստատուի Ատրպէյճանի արեւմտեան շրջաններու եւ Նախիջեւանի միջեւ, որով նոյնիսկ կ'ըսուի, թէ ով պէտք է ապահովէ վերահսկողութիւնն ու անվտանգութիւնը: Այդ ՌԴ սահմանապահ ծառայութիւնն է՝ ռուսական ԱԴԾ-ն», ըսած է ան: